

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Retsforbundets arbejdsprogram 1977

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1977

Emne: Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Relateret:

Relateret:

Copyright: Det Kongelige Bibliotek

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 3

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 4

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 5

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 6

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 7

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 8

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 9

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 10

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 11

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 12

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 13

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 14

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 15

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 16

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 17

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 18

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 19

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 20

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 21

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 22

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 23

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 24

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 25

[Retsforbundets arbejdsprogram 1977](#) 26

ret 1977

RETSFORBUNDET'S ARBEJDSPROGRAM 1977

RETSFORBUNDET

LANDSSEKRETARIAT
Krogsgade 1 . 2100 København Ø
Tlf. Øbro (0192) 883

INDHOLDSFORTEGNELSE:

	SIDE
ET ARBEJDSPROGRAM	3
FOLKESTYRE	4
EJENDOMSRET OG JORDPOLITIK	5
ØKONOMISK POLITIK	6
ERHVERVSLIV OG ARBEJDSMARKED	8
BOLIGPOLITIK	10
PLANLÆGNING OG OFFENTLIG VIRKSOMHED	10
OFFENTLIG ADMINISTRATION	11
SOCIALPOLITIK	12
RESSOURCE-, MILJØ- OG ENERGIPOLITIK	14
RETSVÆSEN	17
UDDANNELSE OG FORSKNING	17
KULTURPOLITIK	20
GRØNLANDSPOLITIK	21
DANMARKS UDENRIGSPOLITIK	22
FORSVAR	24

ET ARBEJDSPROGRAM

Det er Retsforbundets politiske mål at få Retsstaten indført.

Den hviler på etisk begrundede regler for, hvordan et samfund må være opbygget for at være rammen om frie menneskers fredelige og tillidsfulde samarbejde. Grundlaget for Retsstaten er ret, der skal være lige for alle. De grundlæggende regler for Retsstaten er nedfældet i Retsforbundets Ideprogram.

Retsstaten er på mange måder forskellig fra det samfund, vi har i dag. Derfor er det klart, at den ikke lader sig indføre fra den ene dag til den anden.

I den daglige politik er det Retsforbundets opgave at påvirke landets politik, så den fører i retning af vort mål. For at kunne gøre det på den bedst mulige måde er det foreliggende arbejdsprogram udarbejdet til vejledning for vore medlemmer, kandidater og vælgere.

Arbejdsprogrammet er udarbejdet med udgangspunkt i den gældende lovgivning, og der tages på den baggrund stilling til de ændringer og nyskabelser, der vil føre os i retning af målet.

Et arbejdsprogram kan ifølge sagens natur kun være fulgyldigt på det tidspunkt, det udarbejdes, idet hver lovændring og ny problemstilling vil ændre udgangssituationen. Arbejdsprogrammet må derfor til stadighed være under revision. Vi tilstræber, at det sker kapitel for kapitel, og at der i den forbindelse udarbejdes aktuelle og uddybende pjecer om hvert enkelt område.

DANMARKS RETSFORBUND

Forbundsrådet

1977

4.

F O L K E S T Y R E

Retsforbundet mener, at den nuværende form for parlamentarisme skaber dårlige vilkår for folkestyret. Partitaktiske hensyn spiller en dominerende rolle til skade for folkestyret. Vi mener, at det er nødvendigt med en politisk stabilitet. Den har hverken mindretalsregeringer eller koalitionsregeringer været i stand til at skabe.

Vi arbejder for, at fremtidige regeringer sammensættes af alle partier i forhold til deres repræsentation i folketinget. Med en sådan magistratsregering skabes den politiske stabilitet, vi ønsker.

Det samarbejdende folkestyre fordrer et frit skiftende samarbejde mellem partierne. Det er derfor ikke nødvendigt at forlange enighed mellem de partier, der deltager i regeringen. På den måde har partierne mulighed for at bevare deres identitet og tilliden hos vælgerne. Samtidig med at blokannelser undgås, vil den opposition, der findes, kunne manifestere sig i de enkelte sager.

Ingen folketingsgruppe eller noget enkeltmedlem af folketinget kan på forhånd forpligtes af et lovforslag, som regeringen har fremsat. En regering eller en minister skal kun gå af, når der er vedtaget et mistillidsvotum. Folketingsvalg inden valgperiodens udløb bør kun kunne udskrives ved lov.

Der må sikres vælgerne en ligelig repræsentation i forhold til deres stemmeafgivning. Derfor må spærrereglerne i valgloven fjernes, så samtlige partier får mandater i overensstemmelse med vælgerens ønsker. Hele landet skal være én valgkreds. De personlige stemmer inden for de enkelte partier afgør, hvem der er valgt. Alle borgere, der er fyldt 18 år, har valget til folketinget og de kommunale råd.

Det direkte demokrati udvikles ved en hyppigere brug af Grundlovens adgang til folkeafstemning, fordi det repræsentative demokrati i voksende omfang har vist sig ude af takt med vælgerstrømningerne. Derfor ophæves Grundlovens begrænsninger af adgangen til folkeafstemning. Et nærmere angivet antal vælgere (f.eks. 5%) eller 1/3 af folketingets medlemmer skal kunne kræve lovforslag til folkeafstemning.

Folketingets medlemmer må sikres sagkyndig bistand. De skal kunne få den både i og uden for embedsmændenes kreds. Der indføres offentlige høringer i folketingsudvalgene, hvor alle offentligt ansatte har pligt til at besvare spørgsmål fra folketingets medlemmer. Den tavshedspligt, der gælder af hensyn til beskyttelse af enkeltpersoners privatanliggender og statens sikkerhed, opretholdes.

Folketingsmedlemmer, der bliver ministre, skal have orlov fra folketinget, så længe de er ministre. Folketingets medlemmer må ikke være med i navn, kommissioner, råd og udvalg under centraladministrationen eller i koncessionerede selskaber.

Retsforbundet er imod bemyndigelseslove, der forringer folketingets indflydelse og forøger særinteressernes indflydelse.

Partipolitisk virksomhed må ikke støttes af offentlige midler. Gennem lovgivning sikres, at ingen bliver tvunget til at yde bidrag til partipolitiske formål gennem kontingenter til faglige og erhvervsøkonomiske sammenslutninger.

Der må gennemføres fuldstændig offentlighed omkring de politiske partiers regnskaber. Det samme gælder folketingsmedlemmers tillidshverv, ansættel-

ser i organisationer og selskaber, samt deres honorarer.

Retsforbundet ønsker nærdemokratiet og det kommunale selvstyre styrket og udbygget. Regulativer fra stat og amt skal begrænses til områder, hvor de er nødvendige af hensyn til almenvellet. Anternes og kommunernes opgaver må nøje fastlægges og løses under ansvar over for vælgerne.

En tredjedel inden for et amtsråd eller en kommunalbestyrelse, eller 10% af vælgerne kan kræve flertalsbeslutninger ud til vejledende folkeafstemning, når det drejer sig om større og vigtigere sager.

EJENDOMSRET OG JORDPOLITIK

Retsstaten er den samfundsform, som Retsforbundet stræber mod.

Dens etiske grundlag er menneskers naturlige og lige behov for en plads på jorden til at bo og arbejde på. Behovet er samtidig en fundamental ret til en eksistens og et eksistensgrundlag, fordi intet menneske er her med større ret end ethvert andet. Denne ret kan kun blive til virkelighed gennem en ligeret til jorden og de rigdomme eller ressourcer, der er i den fra naturens hånd.

En forudsætning for at opnå denne ligeret er, at man sikrer ejendomsretten til det fulde udbytte af egen arbejdsindsats og den lige ret til de værdier, der er frembragt ved fællesskabet. Det er det offentliges pligt at sikre disse rettigheder juridisk. Det kan kun ske ved, at der skabes den størst mulige overensstemmelse mellem den etiske og den juridiske opfattelse af ejendomsret. Det er en væsentlig opgave for Retsforbundet at fremhæve nødvendigheden af en sådan overensstemmelse.

I Retsstaten er den private ejendomsret baseret på den enkeltes arbejdsindsats, medens det, vi frembringer i fællesskab, er grundlaget for den fælles ejendomsret. Naturværdierne og særfordelene ved besiddelse af jord hører til den fælles ejendomsret.

Alle værdier har deres oprindelse i en arbejdsindsats og/eller i en efterspørgsel for at tilfredsstille et behov. Det gælder også de værdier, der frembringes af fællesskabet ved samfundets vækst, udvikling og velstandsstigning. Disse værdistigninger bundfælder sig i jorden, som er det eneste, hvis realværdi er bestandig. Det fører til stigende priser på jorden og naturværdierne, og stigningen vil fortsætte i trit med samfundets udvikling. Det medfører en særfordel ved besiddelse af jord, fordi det giver grundlag for indkomst uden egen arbejdsindsats, som er det, der forstås ved arbejdsafri indkomst.

De værdier, som vi på den måde alle har været med til at skabe, tilhører os alle lige og skal anvendes til løsning af samfundets fælles opgaver, hvilket vil sige til afløsning af skatterne.

Det er det offentliges pligt at opkræve en løbende afgift, der svarer til lejeværdien af jorden (jordrenten). Denne afgift, som i almindelighed kaldes grundskyld, skal være så høj, baseret på tilbud og efterspørgsel i almindelig handel, at der ikke bliver nogen spekulationsgevinst at inkassere.

6.

Samfundets ret til lejeværdien af jorden sikres juridisk ved entydige tilføjelser til skøder og/eller andre retsdokumenter om, at det for jordens vedkommende gælder, at ejendomsretten er lig med brugaretten, og at denne er sikret og uopsigelig, så længe skødehaveren betaler jordrenten til fællesskabet. Alt, hvad der findes på ejendommen af erhvervsvirksomheder, bygninger, inventar, besætninger m.v., bliver ved med at være privat ejendom, som ikke kan gøres til genstand for beskatning. Endvidere kan skødehaveren som hidtil overdrage sin ejendom ved arv eller salg. Når jordrenten eller jordlejen således betales til fællesskabet i stedet for til kreditforeningerne, vil behovet for kapital til bosættelse og etablering blive mindre og generationsskiftet lettere.

Monopoler giver mulighed for arbejdsfrie indkomster til ejerne ved regulering af vareudbudet eller ved udkonkurrering af andre. Derfor skal det offentlige forhindre monopoldannelser af enhver art - politiske såvel som handelsmæssige - og således sikre, at retten til det fulde udbytte af arbejdsindsatsen kan blive en realitet. Ingen kan have ejendomsret til arbejdsfrie indkomster, da de har deres oprindelse i andres arbejde. Dette hindrer ikke, at værdier kan skifte ejer ved almindelig handel, arv eller gave, når disse værdier er retmæssig ejendom. Statens hele eller delvise beslaglæggelse af arv og gave bør ophøre.

Jorden har en stigende realværdi uafhængig af betalingsmidlernes værdi, fordi der altid er den samme begrænsede mængde og en stigende efterspørgsel. Da realværdistigningen tilfalder skødehaverne som arbejdsfri indkomst, er jordejendomsretten, som den eksisterer i vort samfund, et afgørende monopol, der hindrer, at den enkelte borger får det fulde udbytte af sin arbejdsindsats. Derfor kræver Retsforbundet denne særret fjernet gennem en effektiv jordreform.

Ved fællesskabet i samfundet produceres der en lang række værdier, som ikke ville blive produceret uden dette samfund. Disse værdier ejes af os alle i fællesskab.

En lovgivning efter disse retningslinier vil først og fremmest betyde en ændret fordeling, idet byrderne flyttes fra arbejde og forbrug til de arbejdsfrie indkomster. Reformen betyder ikke, at nogen kommer til at afstå retmæssig ejendom. I tilfælde af, at reformen medfører påviselige tab, ydes der fuld erstatning. Derimod ydes der ingen erstatning for tabte spekulationsmuligheder. Dermed er det sikret, at reformen kan gennemføres uden revision af Grundloven.

Ud fra disse retningslinier kan en jord- og skattereform udformes og gennemføres på flere måder. Der er i Retsforbundet udarbejdet en række konkrete forslag som eksempler herpå. Retsforbundet udleverer gerne disse forslag til interesserede.

ØKONOMISK POLITIK

Statens økonomiske politik må sigte på at skabe og fastholde stabilitet i økonomien. De svingninger, der skyldes skiftende konjunkturer, bør udjævnes, så man i gode tider afbetaler gæld og opsamler reserver, der kan tages på i dårlige tider. Denne budgetpolitik bør ikke have et sådant omfang, at den medfører aktive pengepolitiske foranstaltninger fra statens eller fra Nationalbankens side.

Ingen udgiftslov må vedtages, uden at der anvises dækning.

Retsforbundet finder det væsentligt at hindre, at nogen får indkomster uden egen arbejdsindsats. Derfor er det en vigtig opgave i den økonomiske politik, at renten af de natur- og samfundsskabte værdier inddrages til samfundet ved en jordreform og en skærpet monopollovgivning.

Lejeværdien af jorden (jordrenten) skal være den primære indtægtskilde for samfundet. Ved jordreformen inddrages jordrenten som en løbende afgift (grundskyld). Pengene bruges til skattnedsættelser.

De offentlige udgifter, som grundskylden ikke kan dække, finansieres ved skatter. Skattesystemet ændres, så de direkte skatter opkræves hos den enkelte, og ikke - som nu - ved sambeskatning.

Alle skal have et personfradrag, der gives som et nedslag i skatten. Personfradragene skal være så store, at indkomster, der kun kan danne grundlag for en beskeden eksistens, ikke bliver beskattet. Fælles udgifter, der er fradragsberettigede, kan hver af ægtefællerne trække fra med det halve beløb. Hvis den ene ægtefælle ikke udnytter sin fradragsret helt, overføres resten til den anden ægtefælle. Ved skatteberegningen fjernes på den måde begrænsningerne i ægtefællernes mulighed for at opdele indtægten og fradragene fra virksomheder, de driver i fællesskab.

Alle former for indkomster skal regnes med, når den skattepligtige indkomst gøres op. Der gives fradrag for alle egentlige erhvervsbetingede udgifter. Det samme gælder underholdsbidrag, børnebidrag, pensionsbidrag m.v. i det omfang, modtageren skal betale skat af bidragene, når de bliver udbetalt.

Retsforbundet ønsker dobbeltbeskatningen af aktieudbytte afskaffet. Udbyttet beskattes hos aktionærerne, medens den del af overskuddet, der ikke udbetales, beskattes i selskabet i indtjeningsåret.

Retsforbundet kræver kapitalvindingsskatten ophævet eller konverteret til en fast offentlig prioritet, der forrentes. Kapitalvindingsskatten bør afvikles i takt med, at der gennemføres en jordreform. Så længe kapitalvindingsskatten eksisterer, bør den være ens for alle.

Da aftrapningen af indkomstbeskatningen prioriteres højest, bevares merværdiafgiften på sit nuværende niveau, og den opkræves med samme procent for alle varer og tjenesteydelser, der er belagt med moms. Der opretholdes en motorbeskatning, som i hvert fald giver dækning for de udgifter, samfundet har vedrørende de enkelte transportkategorier. Blandt udgifter, der skal dækkes, kan nævnes omkostninger til veje og broer, trafiksikkerhed, sygehusudgifter for tilskadekomne i trafikken, samt miljøudgifter.

Punktafgifterne på øl, vin, spiritus og tobak (giftskatterne) bevares. Al told afvikles.

Indtil en egentlig jordreform er gennemført får amter og kommuner ubegrænset adgang til at udskrive grundskyld. Grundskylden er ikke fradragsberettiget.

Jord i offentlig eje må ikke sælges, men kun udlejes på jordrentevilkår.

Det er Nationalbankens opgave at opretholde et stabilt pengevesen og lette omsætning og kreditgivning.

Nationalbanken fastsætter diskontoen under hensyntagen til markedsforholdene. Der skal gennemføres en sådan kurspleje, at tilfældige udsving fra dag til dag søges undgået, medens nogen bestemt kursudvikling ikke

8.

skal fremmes. Nationalbanken må ikke medvirke til udlånsloft, obligationsrationering eller selektiv kreditpolitik.

Retsforbundet ønsker fri adgang til at få kontantlån ved prioritering af fast ejendom, ligesom der skal være fri adgang til at fastsætte den nominelle rente ved udstedelse af obligationer med pant i fast ejendom. Der bør også være fri adgang til at gennemføre et prioriteringssystem, som giver mulighed for variabel rente. Der bør endelig være fri adgang til at gennemføre en indeksslåneordning, så der gennem hele den periode, hvor lånet betales tilbage, bliver betalt et beløb, der kompenserer for pengeforringelsen. Den aftalte rente betales af det beløb, der er lånt plus det, der er lagt til ved stigningen i indekstallet.

Retsforbundet må vende sig mod en pengepolitik, der sigter mod en høj indenlandsk rente.

Danmark har et betydeligt underskud på de løbende poster på betalingsbalancen. Underskuddet vil i væsentligt omfang kunne bringes ned, hvis den danske krone blev noteret til sin reelle værdi på det internationale valutamarked. Derfor mener Retsforbundet, at Danmark bør gøre sig fri af internationale aftaler, som forhindrer en fri kronkurs bestemt af tilbud og efterspørgsel. Der indføres fri valutahandel.

Retsforbundet vender sig imod indkomspolitik som et led i den økonomiske politik. Det gælder alle indgreb i overenskomster, herunder lønstop, og generelle reguleringer af priser og avancer.

Lønfastsættelsen bør heller ikke på det offentlige arbejdsmarked benyttes til at udligne svingende konjunkturer, idet løn- og ansættelsesvilkårene skal fastsættes ud fra hensynet til at skaffe den fornødne, kvalificerede arbejdskraft.

Retsforbundet erkender, at kun reelle besparelser giver mulighed for reelle skattelettelser. Derfor ønsker vi, at der fortsat gennemføres rationaliseringer af den offentlige administration, at skatterne opkræves på en både billig og hensigtsmæssig måde, og at al støtte til særinteresser afvikles - både hos erhvervslivet og lønmodtagerne. Det vil give en bedre udnyttelse af produktionsapparatet til gavn for os alle.

ERHVERVSLIV OG ARBEJDSMARKED

Retsforbundet ønsker et frit erhvervsliv. Fri konkurrence er en betingelse for et sundt erhvervsliv, der kan sikre de rigtige varer på de rigtige steder til de rigtige priser. Det kan kun opnås ved at fjerne alt, hvad der hæmmer fri prisdannelse og naturlig arbejdsdeling. Det er også en betingelse for et frit erhvervsliv, at den enkelte borger sikres fuld frihed til valg af erhverv og livsform.

Endelig er det en afgørende forudsætning, at der ikke kan spekuleres i jord. Derfor kræver Retsforbundet, at der sikres fri adgang til jord på lige vilkår til erhvervsformål og bebyggelse.

Det offentlige må ikke opretholde eller gennemføre begrænsninger af den frie strukturtilpasning i erhvervslivet.

Forbrugerne skal sikres mod udbytning fra alle former for monopoler - nationale og multinationale. Derfor må alle konkurrencebegrænsende aftaler forbydes. Ved forbud, kontrol og krav om offentlighed sikres dette af myndighederne. Monopoltilsynets virksomhed koncentrerer sig om og intensiveres på de egentlige monopolområder. Monopoltilsynet sikres praktiske muligheder for at afsløre og retsforfølge enhver overtrædelse af monopolbestemmelserne. Forbruger og sælger sikres størst mulig jævnbyrdighed i handler ved åbenhed på markedet.

Hvor det er nødvendigt med eneretsbevillinger, skal de stå under offentlig kontrol. Eneretsbevillinger vil især forekomme inden for områder som kollektiv trafik, post, telefon, telegraf, radio- og TV-spredning samt forsyning med el, vand, varme og gas. Når det offentlige driver sådanne naturlige monopolvirksomheder, må det sikres, at de hverken udnyttes som en indirekte kilde til beskatning eller påfører private ubillig konkurrence.

Danmarks medlemskab af EF er en hindring for et frit erhvervsliv, og vi må derfor gøre os fri fra de bindinger, som medlemskabet påfører os. Det gælder først og fremmest hele EF's beskyttelsespolitik, herunder pris- og mængdearrangementer for landbrugsvarer.

Told og andre restriktioner i den frie vareudveksling med udlandet afvikles, ligesom al støtte til erhvervene bringes til ophør.

Lønmodtagere og arbejdsgivere har ubetinget ret til at slutte sig sammen i organisationer. Ingen skal kunne tvinges til at være medlem af en faglig organisation for at blive optaget i en statsunderstøttet arbejdsløshedskasse.

Den frie forhandlingsret mellem arbejdsmarkedets parter om løn og øvrige arbejdsforhold respekteres og sikres. Løn og arbejdsvilkår på det private arbejdsmarked bør være bestemmende for løn og øvrige arbejdsvilkår på det offentlige arbejdsmarked.

Spørgsmål om medarbejderindflydelse, økonomisk demokrati og udbyttedeling betragtes også som et led i de løn- og ansættelsesforhold, som virksomhederne og deres medarbejdere selv frit må forhandle sig frem til løsninger på.

Staten kan kun gribe ind i strejker og lockouter, hvis livsvigtige funktioner i samfundet ikke kan opretholdes. Livsvigtige er blandt andet befolkningens forsyning med el, vand, varme og gas, opretholdelse af driften af DSB, post- og telegrafvesenet og den livsvigtige del af nyhedsformidlingen gennem radio og TV, samt driften af hospitaler og redningstjeneste.

Som et led i de kollektive overenskomstbestemmelser kan overenskomstparterne selv oprette ankeorganer, der behandler overenskomstbrud (frivillig voldgift).

Fagforeningerne får ret til at anvise arbejde på linie med den offentlige arbejdsformidling.

10.

B O L I G P O L I T I K

Retsforbundet ønsker at gennemføre og fastholde et frit boligmarked. Det vil skabe balance mellem udbud og efterspørgsel og give stabilitet og ro i boligpolitikken og boligforbruget. Herved bygges de boliger, som befolkningen selv ønsker, samtidig med at der skabes ro om den enkeltes udgift til bolig.

Den frie fastsættelse af pris og leje vil sikre, at boligmassen udnyttes bedst muligt.

Derfor ønsker vi, at udstykninger af jord imødekommer befolkningens ønsker om forskellige boligformer, og at udbuddet af byggejord til enhver tid dækker behovet. Kommunerne får ret til at ekspropriere de nødvendige arealer til byudviklingsformål mod erstatning, der står i forhold til jordens hidtidige anvendelse, plus erstatning for ulempe ved genetablering.

Der skal gennemføres en jordreform, som hindrer økonomisk spekulation i jord. Ejendomsretten til en byggegrund gøres afhængig af betaling af jordrenten til samfundet. Herved undgås, at der skal investeres i jord. Det betyder, at kravet til opsparet kapital vil blive mindre end under det nuværende system, hvor kravet til kapital stiger med de stærkt stigende grundpriser.

Finansieringen af byggeriet bør kunne fastlægges inden nybyggeri påbegyndes, og realkreditsystemet bør give den enkelte valgfrihed mellem kontantlån og obligationslån.

Retsforbundet ønsker en skattemæssig ligestilling mellem ejere og lejere. Det sikres ved at indrette skattesystemet, så det er neutralt over for folks valg af boligform. Samtidig bør der ske en frigivelse af huslejerne, og den deraf følgende værdistigning på jorden inddrages ved at jordrenten betales til samfundet.

Boligmassen betragtes som en helhed, og ingen del af den kan derfor få tilskud fra offentlige kasser eller nyde andre begunstigelser.

Særtilskud og særfordele til brugere af boliger ophæves. Socialt begrundede tilskud gives kun gennem sociallovgivningen.

P L A N L Æ G N I N G O G O F F E N T L I G V I R K S O M H E D

Et moderne samfund kræver store investeringer af såvel erhvervslivet som af det offentlige.

Med det stigende befolkningstal, den forøgede levestandard og den større fritid er det en samfundsopgave at planlægge, for at undgå fejlinvesteringer og for at kunne disponere rigtigt. Der gennemføres en hensigtsmæssig og tidssvarende løsning af opgaverne, så den offentlige forsyning af bysamfundene, etablering af rekreative områder, en smidig afvikling af trafikken og erhvervslivets frie udvikling sikres.

Landsplanlægningen skal sikre, at der altid er jord nok til bolig- og erhvervsformål. Der skal være adgang til ophold i skov, ved sø og strand for alle, hvor det ikke er til skade for plantager og vildtbestand, samtidig med at der tages hensyn til befolkningens behov for rekreative områder og naturlivets fortsatte beståen. Landsplanlægningen skal også

sikre, at udviklingen i samfundet ikke hæmmes af projekter, der ensidigt er til fordel for erhvervsinteresser. Ved anlæg af trafikale forbindelser og placering af offentlige institutioner skal der disponeres efter helhedens tarv og ikke kun efter lokale interesser. Lokale planlægningsopgaver løses af de lokale organer og betales af de interesserede parter.

Ved økonomisk planlægning og prioritering af opgaverne skabes sammenhæng i de offentlige investeringer, så de ikke gøres til katebald under skiftende konjunkturer.

Offentlige virksomheder må ikke benyttes til beskatning, ligesom de principielt ikke må belaste det offentliges finanser ved at give underskud.

Retsforbundet ønsker den kollektive trafik drevet efter forretningsmæssige principper, idet der dog må tages samfundsøkonomiske hensyn og hensyn til miljømæssige værdier. DSB omdannes til et koncessioneret selskab. Offentlig overtagelse af de etablerede fragt- og personruter bør ophøre.

Der gennemføres en tilbunds gående undersøgelse af koncessionsbestemmelser og andre bestemmelser, der hindrer etablering af et blandet kollektivt-individuelt trafiksystem (rutetaxier).

Anlæg og vedligeholdelse af motorveje og broer betragtes som en statsopgave. Hensynet til færdselssikkerheden og miljøet prioriteres højt.

Retsforbundet foretrækker at udsætte motorvejsprojekter fremfor at bygge motorveje i to spor. Den faste forbindelse over Storebalt iværksættes snarest.

OFFENTLIG ADMINISTRATION

Den offentlige administration og regulering af den enkeltes tilværelse indskrænkes mest muligt.

Anternes overformynderi over for kommunerne bør afskaffes, så det kommunale selvstyre kan blive fuldt udbygget og dobbeltadministration undgået.

Der gennemføres fuld offentlighed i forvaltningen, så enhver borger kan få sin sagsbehandling oplyst; dog må dette ikke gribe ind i medborgeres private sager.

Ansættelse i offentlig stilling må ikke ske efter politiske eller andre uvedkommende hensyn, men kun efter kvalifikationer og skal efter nærmere fastsatte regler kunne kræves offentligt begrundet.

Tjenestemandsbegrebet må revideres, så kun overordnede stillinger, hvor den ansattes uafhængighed er af betydning for en fri og selvstændig administration, er tjenestemandstillinger. Det særlige pensionssystem for tjenestemænd afskaffes ved nyansættelser.

Tjenestemandens ansvar, pligter og rettigheder skal være fastlagt i en tjenestemandlov for at betrykke borgerens retsstilling over for det offentlige.

12.

Anvendelse af overkvalificeret arbejdskraft bør undgås. Lønningerne til tjenestemænd fastsættes ved en særlig lønningslov. Generelle ansættelsesoverenskomster uden for tjenestemandsansættelsen bør ikke kunne indgås uden lovhjemmel.

Statens lønpolitik bør følge udviklingen på det private arbejdsmarked og må alene sigte på at skaffe den fornødne kvalificerede arbejdskraft. Lønnen skal alene afhænge af kvalifikation og stilling. Dobbeltbeskæftigelse og dobbeltaflønning må ikke finde sted. Der bør gives lettere adgang til deltidsarbejde og frivillig overflytning til mindre krævende arbejde.

Statens revisionsvæsen gøres uafhængig af centraladministrationen og henlægges under folketinget.

S O C I A L P O L I T I K

Det er lovgivningsmagtens pligt at indrette samfundet sådan, at så få borgere som muligt får brug for social bistand.

Enhver, der kommer i nød og bliver ude af stand til at sørge for sig selv og sin familie, har imidlertid retskrav på offentlig bistand, uanset hvilken årsag der er til behov for hjælp.

Bevisbyrden må påhvile det offentlige, som har langt bedre mulighed for at formulere sig end modtageren. I tvivlstilfælde får man bistand, indtil tvivlen er afgjort.

Princippet i den sociale bistand er, at modtageren selv bestemmer, hvordan hjælpen skal bruges, d.v.s. at ydelserne udbetales uden betingelser fra det offentlige side. Hvis modtageren beder om det, kan det offentlige hjælpe med budgetlægning, indsette økonomisk hjælp på bestemte konti m.m., så andre ikke bruger hjælpen mod modtagerens ønske.

Forvaltningen sker ved det såkaldte énstrengede system, men sådan at beslutningerne tages i det led af administrationen, der er nærmest ved den, der søger hjælp.

Der lægges vægt på forebyggende arbejde og revalidering. Enhver instans (kommune, amt) skal have økonomiske muligheder for at løse sin del af opgaven uden at vælte byrden over på andre.

De enkelte opgaver placeres administrativt og økonomisk hos kommunerne eller staten, som det er mest hensigtsmæssigt. Der skal være mulighed for appel. Uden for det offentlige trykkesystem skal der være mulighed for private, offentligt støttede institutioner.

Kommunale forsorgsopgaver

Som kommunale forsorgsopgaver betragtes hjælp af kortere varighed, f.eks. sygehjælp eller midlertidig støtte, der ydes, indtil den kan afløses af revalidering eller en permanent ordning under den offentlige syge- eller trykkesikring.

Der skal være mulighed for hjemmehjælp til ældre, der ønsker at blive i deres eget hjem.

Statens og amternes forsorgsopgaver og revalidering

Forsorgsopgaver vedrørende varigt handicappede og kronisk syge løses af staten eller amterne.

Forsorgen omfatter såvel ydelser til hjemmeboende som til drift af specialskoler og hospitaler.

Der må etableres kvalificeret beskyttelse for alle, der er undergivet tvungen behandling, bl.a. ved at udvide adgangen til at få prøvet sagen ved en domstol for at fastslå, om tvangen er nødvendig. Privat pleje foretrækkes i videst muligt omfang. Hvis anbringelse på institution ikke kan undgås, bør det ske på små og overskuelige institutioner. Det gælder især, når børn anbringes på institution.

Revalideringsarbejdet løses i samarbejde mellem hospitaler, forsorgsinstitutioner, private institutioner og arbejdsformidlingskontorerne for at sikre enhver, der har behov for det, oplæring eller omskoling til et arbejde, der sætter den pågældende i stand til at sørge for sig selv og sin familie.

Sikringsordning

Der gennemføres en sikringsordning, der gælder for alle. Den omfatter:

- a) Tryghedssikring: Pension, ansvar, invaliditet og tab af forsøger. Til tryghedssikringen gives tilbud om anden bistand, der omfatter alle forsøg på at afhjælpe trangen og følgerne af trangssituationen. Det kan f.eks. være boligsikring, beskyttede pensionater, kollegier, arbejdsformidling og transportmidler. Disse hjælpeformer er tilbud, som den enkelte ingen pligt har til at modtage.
- b) Sygesikring: Udgifter til læge, tandlæge, speciallæge, kiropraktor og til bandager, proteser, livsvigtig medicin m.v.
- c) Arbejdsløshedssikring: Administrationen overtages af staten gennem arbejdsformidlingen, og den gøres åben for alle.

Tryghedssikringen udbetales til modtageren, som selv bestemmer, hvordan den skal bruges. Den fastsættes som en fast procentdel af gennemsnitslønnen for specialarbejdere. Sikringen er personlig og udbetales uden hensyn til ægtefælles, forældres eller andres indtægter. Staten opkræver midlerne til finansiering af tryghedssikringen og de øvrige hjælpeforanstaltninger over skattebilletten. Bidraget hertil fastsættes som en ensartet procentdel af den skattepligtige indkomst.

Andre ordninger

Børnetilskud udbetales efter behov til forældrene, indtil barnet er fyldt 16 år. De 16-19-årige kan efter behov få en ungdomsydelse fra kommunen, idet den personlige myndighedsalder nedsættes til 16 år.

Kommunerne må - så vidt muligt i samarbejde med private - sikre, at de nødvendige pladser på daginstitutionerne er til rådighed, så børn kan modtage den pædagogiske påvirkning, som børnehaver kan give.

Retten til pension indtræder, når man fylder 67 år, og pensionen udbetales automatisk og uden ansøgning. Adgangen til førtidspension lettes for ældre, der gerne vil forlade arbejdsmarkedet. Der bør være mulighed for en gradvis nedtrapning af arbejdstiden for dem, der ønsker det, inden de helt overgår til pension.

ATP og andre overbygninger på pensionssystemet gøres frivillige og er det offentlige uvedkommende.

RESSOURCE-, MILJØ- OG ENERGIPOLITIK

Gennem de seneste årtier er mennesket nået frem til en ny erkendelse af betingelserne for sin egen eksistens. Med viden og ansvar følger, at disse betingelser ikke forringes gennem vore handlinger. Samtidig må vi bidrage til, at livsbetingelserne i udviklingslandene bliver bedre.

Ressourcer

De mange forskellige typer ressourcer, der findes, deles naturligt i tre grupper efter generelle egenskaber, og de må behandles i forhold hertil:

- a) De udtømmelige og ubegrænsede naturressourcer - de såkaldte frie goder - luft, lys, miljø m.v. må sikres en god kvalitet ved en effektiv lovgivning mod forurening.
- b) De udtømmelige men begrænsede naturressourcer så som landbrugsjord, havets fiskerigdom, vandkraft, ferskvand og råstoffer, der genanvendes, må sikres både på lokalt plan og på nationalt og internationalt plan ved vedligeholdelse og mod rovdrift.
- c) De udtømmelige og begrænsede naturressourcer må deles i to grupper: For det første i de direkte nyttige ressourcer som f.eks. landskabelige og rekreative værdier og den biologiske variation (man må ikke udrydde dyre- og plantearter). Sådanne ressourcer beskyttes ved fredning. For det andet i ressourcer til brug ved produktion og til forbrug. Det vil sige stoffer som metalmalm og andre mineraler, herunder også uran og thorium og endvidere fossilt brændsel. For dem er Retsforbundets stilling følgende:

Vi anser fri konkurrence og fri handel over landegrænserne for at være den bedste regulator på ressourceforbruget. Prisen på ressourcerne vil under frie handelsforhold afhænge af tilgængeligheden samt udbud og efterspørgsel. Kunstige restriktioner på forbruget vil være et angreb på udviklingslandene, som har ressourcerne.

Vi har forpligtelse til at støtte alle nationale og internationale bestræbelser på at gøre udviklingslandene til ligeværdige handelspartnere, hindre at de låses fast som råstofleverandører og bekæmpe nationale og internationale monopoler. Ligeledes må vi støtte FN's havretskonferencer og andre internationale bestræbelser på at sikre lige adgang til havenes ressourcer - herunder også en beskyttelse af fiskebestanden.

Retsforbundet støtter de internationale bestræbelser på at opnå faste regler for landenes søterritorier, og vi ønsker i den forbindelse, at der tages betydeligt hensyn til stater, hvis livsgrundlag i afgørende grad er afhængig af fiskeri. Vedrørende vore hjemlige ressourcer mener Retsforbundet, at det er en samfundsopgave at beskytte dem mod rovdrift og ødelæggelse. I den forbindelse mener vi, at det er nødvendigt med et forbud f.eks. mod eksport af grus. Kystsikringen er både af privatøkonomisk og national interesse, hvorfor begge parter må bidrage økonomisk.

Miljøet

Som princip skal forurening være forbudt. Derved bliver det muligt at sætte ind mod enhver form for forurening og at sikre, at ingen forurening varigt beskadiger miljøet og de organismer, der lever i det indbefattet mennesket. Den, der forurener, skal betale for enhver skade, der påføres omgivelserne. Ydelsen skal være så høj, at det betaler sig for industrien at foretage en forrensning for stoffer, der kan beskadige rensningsanlæg og recipient. Betalingen skal desuden dække omkostningerne ved analyser og kontrolforanstaltninger.

Private husholdninger betaler for deres andel af forureningen gennem en afgift på vandforbruget. Den rest af forurening, samfundet bliver belastet med efter at love og normer er overholdt, betales af virksomhederne i forhold til deres forurening.

En effektiv og virkningsfuld forureningsbekæmpelse kræver det størst mulige internationale samarbejde. Retsforbundet går ind for, at dette samarbejde kommer til at hvile på traktatmæssige forpligtelser, uden at det fører til varig afgivelse af suverenitet.

Samfundet bør etablere særlige fredninger af forskningsmæssige og naturhistoriske årsager og til rekreative formål. Områder og mindesmærker af kulturhistorisk værdi, herunder kirkebygninger, fredes. Ved fredning af jordarealer ydes der fuld erstatning for nedgang i brugsværdi efter hidtidig anvendelse, derimod ikke for tabt spekulationsmulighed.

Sundhedsvæsenet

Sundhedsvæsenet skal sørge for, at hygiejniske forholdsregler i forbindelse med bygningsreglement, kloakering, forebyggelse af smitte m.v. overholdes og skal kontrollere den sundhedsmæssige kvalitet af fødevarer, medicinalvarer og nydelsesmidler.

Retsforbundet er imod en positivliste, dels fordi den er et udtryk for statsdirigering, dels fordi det er umuligt at lave en fyldestgørende positivliste.

Sundhedsvæsenet godkender medicinalvarer og kemikalier til anvendelse i håndværk og industri på grundlag af undersøgelser, som det selv foranstalter og/eller på grundlag af veldokumenterede udenlandske undersøgelser. Naturmedicin, som ikke er underkastet disse bestemmelser, må kun sælges som kosttilskud med de krav, der stilles hertil.

Retsforbundet finder det vigtigt, at der inden for hele sundhedsvæsenets område lægges betydelig vægt på det forebyggende arbejde. I den forbindelse betragter vi det som afgørende, at der finder et hensigtsmæssigt samarbejde sted mellem hospitaler, speciallæger og praktiserende læger.

Det frie valg af læge og speciallæge og bevarelse af et frit lægerhverv må sikres. Derfor er vi modstandere af, at der mellem erhvervets organisationer og det offentlige indgås overenskomster eller træffes kollegie-aftaler, der begrænser lægernes frie ret til at nedsatte sig i praksis.

Retsforbundet er generelt modstander af, at mindre hospitaler nedlægges. De kan tjene til rent lokale formål eller anvendes til langvarigt syge eller plejepatienter.

Energiforsyningen

Retsforbundet anser ikke økonomisk vækst og øget energiforbrug for i sig selv at være ensbetydende med øget vækst i menneskelig livskvalitet. Det gælder hverken på nationalt eller på internationalt plan. Med den grundlæggende ændring af samfundet, som Retsforbundet arbejder for, vil de sociale forskelle jorden over mindskes på afgørende måde. Efter Retsforbundets opfattelse er der ingen mangel på energi i tilgængelig form i en overskuelig fremtid, hvis vi vil udnytte de foreliggende muligheder, og hvis forskellige former for monopoler ikke hindrer os adgangen dertil. Denne indstilling er begrundet i omfanget af kendte forekomster og sandsynlige reserver samt i mulighederne for udnyttelse

16.

af de forskellige energiformer. Retsforbundet vender sig derfor mod en restriktiv, statsdirigeret energipolitik.

Hensynet til miljøets renhed og til befolkningens sikkerhed og sundhed skal prioriteres højt.

Retsforbundet anser det for nødvendigt, at der ydes støtte til forskning og teknisk udvikling inden for de forskellige energiformer, herunder de vedvarende og miljøvenlige energikilder. Forskningen må ikke alene sigte på billigere energiforsyning. Den skal i væsentlig grad sigte på at formindske forurening og risiko ved udnyttelsen af de forskellige energiformer.

I den forbindelse kræver vi, at de almindelige kraftværker til enhver tid fuldt ud udnytter de teknisk-økonomiske muligheder for at formindske den forurening, de påfører omgivelserne.

Vi har forståelse for, at kraftværkerne i den aktuelle forsyningsituation udbygger muligheden for anvendelse af kul, men vi må kræve, at der stilles krav om, at kulfyrede kraftværker i hvert fald ikke foruren mere end de oliefyrede.

Der bør ikke bygges atomkraftværker i Danmark på nuværende tidspunkt. Retsforbundet siger nej til en forhastet beslutning på et for spinkelt grundlag og foreslår derfor, at regering og folketing udskyder beslutningen om atomkraft i Danmark, indtil følgende punkter er yderligere undersøgt og afklaret med et tilfredsstillende resultat: Det middel- og højaktive affald fra A-værker skal kunne opbevares på en måde, der er tilfredsstillende for befolkningen, hvilket vil sige, at opbevaringen ikke må være til skade for mennesker, dyr, planter og afgrøder, hverken nu eller i fremtiden, og uden at affaldet skal kræve bevogtning og kontrol i flere hundrede år.

Atomkraftværker skal være så sikre, at zoner på 3 og 10 km udenom værkerne kan reduceres og helst undværes.

Der skal skabes sikkerhed for, at Danmark frit - uden indblanding fra EF - kan vælge energipolitik. Det gælder også eventuelt valg af reaktortype.

Vi vender os imod, at staten gennemtvinger en begrænsning af energiforbruget såvel over for erhvervslivet som over for private husholdninger, medmindre der opstår alvorlige krisesituationer. Derimod bør det offentlige støtte eller eventuelt selv tage initiativet til oplysningskampagner med henblik på energibesparelser og genanvendelse. Det offentlige skal primært tage initiativet på grundlag af foreliggende forskningsresultater.

Befolkningen skal ved en folkeafstemning bestemme, hvilken energipolitik Danmark skal føre, for uanset hvilken energiform, vi vælger, vil det påvirke og præge det samfund, vi lever i.

Alle relevante oplysninger med hensyn til konsekvenser og alternativer skal stilles til befolkningens rådighed, da afstemningen ikke må finde sted på baggrund af for lidt eller forkert oplysning.

R E T S V Æ S E N

Domstolene hører under justitsministeriet, medens politiet overføres til indenrigsministeriet.

Dommeres ansættelser og forfremmelser skal offentligt begrundes. Dommere må ikke have andre hverv, hverken i offentlig eller privat tjeneste.

Retsbeskyttelsen skal være effektiv for alle, så man frit kan færdes overalt uden at blive forulempet. Retsbeskyttelsen skal være uafhængig af person og stand, og ingen skal kunne opnå en bedre retsbeskyttelse af økonomiske grunde. Retsbeskyttelsen skal også være effektiv i den forstand, at der ikke kan gives skærpente love med tilbagevirkende kraft. Retsplejen skal være gratis og ydes i alle tilfælde, hvor domstolene ikke mener, at der er tale om retstrætte. Personer, som ikke selv er i stand til at hævde deres ret, sikres hjælp til dette.

Da det enkelte menneske er den svage part over for det offentlige, påhviler det samfundsmagten at bevise en borgers eventuelle skyld eller samfundsmagtens uskyld.

Frihedsberøvelse er et alvorligt indgreb i det enkelte menneskes rettigheder. Det gælder i særlig grad, inden der er faldet dom.

Normalt bør frihedsberøvelse som straf kun anvendes over for voldsforbrydere og personer, der har søgt at unddrage sig pålagte domme. Inden der falder dom, bør fængsling af en sigtet kun finde sted, når han må anses for at være farlig for sine omgivelser, eller hvis det bliver umuligt at opklare eller føre sagen - med den sigtede på fri fod.

Forbrydelser udlignes så vidt muligt med erstatninger, der dækker den uret, der er forvoldt, og dermed de udgifter, der er opstået for den skadelidte og samfundet. Resocialisering gennemføres i videst muligt omfang.

Anbringelse på institution som strafmiddel - specielt af børn - begrænses til et minimum.

Adgangen til adoption lempes.

Borgernes tryghed er noget fundamentalt i et retssamfund. Derfor må samfundet i EDB-teknikkens tidsalder sikre den enkelte borger mod at få sine personlige forhold registreret, så de kan udnyttes af uvedkommende ved sammenstilling af data. Der oprettes et persondatanavn, som sikres uafhængighed af administrationen og som kontrollerer registrene for datamisbrug. Enhver borger har krav på udskrift af alle registre, der rummer hans personlige data.

U D D A N N E L S E O G F O R S K N I N G

Den kulturelle arv tilhører hele befolkningen. Derfor må alle sikres lige ret til at få del i de kulturelle og sociale muligheder i samfundet ved lige og fri adgang til at modtage undervisning. Det kan kun opnås ved en reel demokratisering af uddannelsesforløbet, hvor frivilligheden er det grundlæggende princip, og hvor strukturen er så smidig, at uddannelser kan kombineres frit.

Samfundet betaler den almene uddannelse, som vi alle skal have, og stiller undervisningsfaciliteter til rådighed for den videregående ud-

dannelse. Det frie skolevalg sikres indenfor grundskolen og de 16-19-åriges uddannelse ved, at pengene følger den uddannelsessøgende under forudsætning af, at de undervisningsmæssige forpligtelser overholdes.

Alle, som har lyst og evner til det, skal have mulighed for at få en uddannelse. Derfor må personer med handicap, f.eks. af social eller legemlig art, stilles lige med andre ved at de får en særlig hjælp.

For at skabe lighed i mulighederne for at få en uddannelse ovenpå det almene grundlag oprettes en "Statens Etableringslånefond", der står åben for alle under uddannelse. Den skal være så stor, at den kan hvile i sig selv. Lån fra denne fond skal ydes uden hensyn til f.eks. forældrenes indkomst og den uddannelsessøgendes ægteskabelige stilling. De skal kunne dække de faktiske leveomkostninger under uddannelsen og er rente- og afdragsfrie i uddannelsestiden. Lånene betales tilbage med renter efter endt uddannelse under hensyntagen til indtjeningssevnen.

Al undervisning, uddannelse og forskning hører under undervisningsministeriet. Skoler og uddannelsesinstitutioner placeres, hvor det er mest hensigtsmæssigt af hensyn til befolkningstallet, og så landsdelene får en rimelig dækning.

Grundskolen

Da miljøbetingede faktorer ofte kan hindre de lige muligheder ved begyndelsen af skoleundervisningen, kan omstillingen fra hjem til skole formidles gennem børnehaveklasser. Formålet er at fremme børnenes sociale, følelsesmæssige og intellektuelle udvikling uden direkte at meddele skolekundskaber. Sociale og økonomiske forskelle må ikke hindre adgang til børnehaveklassen.

Det er forældrenes pligt at sørge for deres børns undervisning og uddannelse, indtil barnet bliver personligt myndig, når det fylder 16 år. Efter det 7. skoleår kan skolenavnet dispensere fra undervisningspligten. Dispensation gives i alle tilfælde, hvor det ikke strider mod barnets tarv.

Undervisningens mål er, at eleverne tilegner sig viden og færdigheder. Der skal lægges vægt på miljøet i skolen, så eleverne trives. Dette sikres ved en bevarelse og oprettelse af små enheder, også selv om de ikke er de billigste på kort sigt. Klasseinddelingen gøres smidig, så årgangsinddeling som afgørende kriterium for indlæringsniveauet år for år undgås. Ved dette og ved sikring af passende små klassehold (maksimalt 22 elever) kan der skabes et roligt og tillidsfuldt forløb i skolegangen. Særklasser undgås i vidt omfang ad den vej.

Skolen skal have nøje føling med senere uddannelsesmuligheder for at kunne give eleverne en grundig vejledning m.h.t. valg af fag, hvilket eleverne får mulighed for fra 7. klasse.

Forældrenes interesse for skolen øges ved større indflydelse og ansvar. Skolenavn, elev- og lærerråd administrerer derfor i fællesskab et rammebeløb, som afsættes til hver skole, men i øvrigt bør samarbejdet mellem hjem og skole foregå så uformelt som muligt.

Retsforbundet anser det for at være til elevens fordel, at den afleverende skole vurderer elevens indsats og standpunkt, fremfor at de modtagende uddannelsesinstitutioner vurderer eleven ved en optagelsesprøve. Afsluttende prøver i de væsentligste fag må derfor opretholdes. Forældrene ved den enkelte skole afgør, om der skal være karakterer el-

ler anden bedømmelse af eleverne i 1.-6. klasse. Fra 7. klasse kan karakterer generelt benyttes til at beskrive den enkelte elevs standpunkt.

Efterskoler, private skoler, ungdomsskoler og den kommunale ungdomsskole skal kunne fungere som muligheder, der kan vælges i stedet for den almene grundskole.

De 16-19 åriges uddannelse

Der må tilstræbes et større samarbejde mellem de forskellige skoleformer, som de unge søger. Det skal ske af hensyn til den bedst mulige dækning af de forskellige behov såvel til undervisning som til fag og lærerkræfter. Dette kan bedst ske ved, at de 16-19 åriges uddannelser lægges ind under samme direktorat. Alle kvalificerede har adgang, da det ikke er afgørende, hvordan forudsætningerne er opnået.

HF opretholdes med en selvstændig opbygning, der gør det muligt at skabe sig adgang til en højere uddannelse på en utraditionel måde.

Den teoretiske del af de erhvervsfaglige grunduddannelser stilles lige med boglige uddannelser, hvad angår faciliteter og lærerkræfter.

Mesterlæren skal fortsat kunne vælges i stedet for EFG for at give disse uddannelser konkurrence. For unge, der ønsker en mesterlæreuddannelse, skal lovgivningen sikre, at mesterlæren giver en grundig og alsidig uddannelse, og at det sker i samarbejde med EFG.

Elever i boglige og praktiske uddannelser stilles lige, hvorfor midler fra "Statens Etableringslånecfond" stilles til rådighed på lige vilkår for alle under uddannelse.

Folkehøjskolens traditionelle frie, ikke-kompetencegivende undervisning skal videreudvikles. Gennem sammensparet fritid bør voksne kunne forlade arbejdsmarkedet for at tage et højskoleophold, ligesom pensionister skal have gode muligheder for at komme på højskole.

Voksenuddannelse

En neutral instans gennemfører langtidsberegninger over de kommende uddannelsesbehov til støtte for såvel uddannelsesvæsenets udbygning som til hjælp for elevernes erhvervsorientering og studieudvalg.

Behovet inden for de forskellige uddannelser skal derfor afgøres ved tilbud og efterspørgsel.

Adgangs begrænsningerne til de højere uddannelser fjernes, fordi de skaber uheldige ophobninger ved visse fag, medens der er for få ved andre, så der opstår en art erhvervsbeskyttelse.

De højere uddannelser baseres på tidens bedste viden og erkendelse. De bør derfor finde sted i forskningsmiljøet inden for den forskning, samfundet finder det nødvendigt at have. På den baggrund stiller samfundet de nødvendige faciliteter til rådighed for den højere uddannelse og forskningen.

Forskningsresultaterne tilhører den danske befolkning, når staten har finansieret forskningen; men forskeren bestemmer selv målet for sin forskning inden for de afstukne rammer. Det skal ske for at sikre, at forskningen ikke dikteres af bestemte ideologiers mål. Resultaterne af privat forskning (kontraktforskning) ejes af dem, der har betalt den.

20.

Da de højere læreanstalter er ment som rammer om fri undervisning og fri forskning, skal de være selvstyrende, så længe læreanstalterne gennem egne styrende organer er i stand til at sikre denne frihed. Hvis det ikke er muligt, skal det være lovgivningsmagtens pligt at sikre midler til at gribe ind.

Studierne ved de højere læreanstalter og universiteterne opbygges, så studierne kan afsluttes på forskellige niveauer og med kompetence i forhold til niveauet.

For yderligere at lette presset på visse fagstudier og fjerne en skjult adgangsbegrænsning udbygges manuduktørinstitutionen, hvor de studerende kan få de kurser, de ønsker, mod betaling.

De højere uddannelser afsluttes med eksamen, der baseres på prøver sammen med resultaterne af en løbende intern evaluering.

Der må tages hensyn til, at behovet for omskoling og efteruddannelse vil forstærkes i fremtiden. Samfundet betaler den omskoling, der bliver nødvendig på grund af udviklingen og en deraf følgende ændring i erhvervsmulighederne i landet som helhed.

Til den øvrige efteruddannelse, den del af fritidsundervisningen, der tjener erhvervsformål eller er rent hobbypræget, og til kollektiv fritidsudnyttelse stilles lokaler og apparatur til rådighed i det omfang, det ikke er optaget til andet formål; men udgifterne i øvrigt er det offentlige uvedkommende.

Erhvervs- og arbejdsmarkedsorganisationer bør høres angående behovet for indholdet i uddannelserne, så der kan sikres de bedste muligheder for opfyldelse af kravene.

Tipstjenesten overdrages sportens organisationer til finansiering af idrætsanlæg og sportsudøvelse.

KULTURPOLITIK

Retsforbundet mener, at der bliver de bedste muligheder for kulturlivets udvikling, når al kulturel udfoldelse sker i frihed.

Vi afviser derfor det offentlige indblanding i kulturlivet ved censur, beskatning eller tilskud. Retsforbundet går ind for, at det offentlige kulturpolitiske forpligtelser ligger på de områder, der berører undervisning, uddannelse, forskning og bevarelse af national-kulturelle værdier.

Statslig støtte til teater, film, musik med videre og ydelserne til kunstnere afvikles. Eventuelle støtteordninger er udelukkende et lokalt anliggende. Film- og teaterskoler med videre stilles lige med andre institutioner inden for undervisningsområdet.

Biblioteker, arkiver og samlinger tjener to formål. Dels at formidle og bevare kunst, dels at fungere som central for opsamlet viden. Samfundet stiller denne viden vederlagsfrit til rådighed for alle.

Biblioteker og museer er kommunale anliggender. Det gælder dog ikke statsbiblioteker, fagbiblioteker og arkiver og samlinger i forbindelse med institutioner for videregående uddannelse.

Biblioteksafgifterne fastlægges ved aftale mellem de udøvende kunstnere - herunder oversættere - og bibliotekerne.

Loven om ophavsret forbedres, så der bliver en bedre sikring af, at åndsværker ikke bruges, uden at ophavsmanden krediteres.

Formidling af information, gennem alle former for presse, er staten uvedkommende, hvor tekniske forhold ikke gør en monopolstilling praktisk nødvendig. Det offentlige har pligt til at informere borgerne om ny lovgivning og nye administrative foranstaltninger på en hensigtsmæssig måde.

Danmarks Radio ledes af et radioråd valgt af alle licensbetalere ved direkte valg. Radiorådet skal sikre seere og lyttere en alsidig programvirksomhed, hvor der lægges vægt på mangfoldighed og åbenhed. Radiorådet skal også sikre medarbejderne arbejdsfrihed ved at modgå pression fra politikere, organisationer og virksomheder.

Kirkens forhold

Retsforbundet ønsker, at Grundlovens bestemmelser om, at ingen er pligtig at yde personlige bidrag til nogen anden gudsdyrkelse end den, som er hans egen, skal efterleves. Udgifterne til Folkekirkens opgaver kan derfor kun lignedes på dens medlemmer, hvilket vil betyde en reel økonomisk adskillelse mellem staten og kirken. Samtidig øges menighedsrådenes indflydelse på og ansvar for deres kirke.

Begravelsesvæsenet, herunder også ligbrænding og vedligeholdelse af kirkegårde, anses for offentlige opgaver. I det omfang borgere ønsker disse opgaver varetaget af trossamfund, modtager trossamfundene godtgørelse herfor af staten.

Det offentlige overtager kirkens borgerlige opgaver, såsom personregisterføring og juridisk ægteskabsindgåelse.

Det er en samfundsopgave at vedligeholde kirkebygninger, som er en del af vor kulturhistoriske arv, eller som er nationale mindesmærker.

GRØNLANDSPOLITIK

Retsforbundet anbefaler, at udviklingen i Grønland ikke forceres, så grønlænderne mister følingen med deres gamle kultur.

I takt med udviklingen i det grønlandske samfund bør flest mulige beslutningsprocesser overføres fra Danmark til Grønland. Grønlandsministeriets arbejde må indskrænkes tilsvarende, indtil det vil være naturligt at nedlægge det i kraft af udviklingen i Grønland.

Den grønlandske befolkning bør selv tage stilling til sin fremtidige styreform i forholdet til Danmark, men den danske stat skal stille sin beskyttelse til rådighed, så Grønland undgår at blive offer for stærke økonomiske eller storpolitiske interesser.

Så længe den grønlandske befolkning ønsker rigsfællesskab med Danmark, bør ressourcerne tilhøre rigsfællesskabet.

Danmark yder økonomisk støtte i form af bloktilskud, som det grønlandske folk frit kan disponere over, så længe de økonomiske muligheder for det grønlandske samfund gør grønlandsk selvfinansiering umulig.

22.

Den danske stats ejendomsret til Grønlands jord overdrages til det grønlandske folk. Jordrenten i Grønland modregnes i det danske bloktilskud, der afvikles i takt med de øgede økonomiske muligheder, som erhvervsudviklingen og ressourcudvindingen skaber for det grønlandske folk.

Den grønlandske befolkning må snarest muligt gennem en fornyet folkeafstemning sikres mulighed for at frigøres sig fra sin tilknytning til EF.

Retsforbundet tager afstand fra fødestedskriteriet, der er diskriminerende mod det grønlandske folk. Løn- og ansættelsesvilkår fastsættes ved direkte forhandling mellem de ansatte eller deres organisation og de grønlandske myndigheder.

Grønland bør have lejlighed til selvstændigt at markere fiskeriets vitale betydning for det grønlandske samfund. Det skal ske ved at de får direkte representation i de danske delegationer under fiskerigrænseforhandlinger og FN's havretskonference.

DANMARKS UDENRIGSPOLITIK

Målet for Danmarks udenrigspolitik er at sikre Danmarks selvstændighed, frihed og fred og at få skabt en international retsorden til sikring af fred i verden.

De Forenede Nationer

Verdensfreden betrygges på langt sigt ved international afrustning. FN gøres til en verdensmyndighed med alle nødvendige beføjelser og magtmidler til at opretholde og sikre fred i verden. Derfor må FN's pagt revideres, så der indføres stemmeafgivning i overensstemmelse med medlemsstaternes politiske magtforhold, herunder befolkningstal og økonomiske ressourcer som alternativ til veto retten.

FN's muligheder for at iværksætte fredsbevarende aktioner må styrkes, og FN må råde over permanente styrker. De skal bestå af individuelt rekrutteret, frivilligt mandskab med lydighedspligt over for FN.

Midlerne til finansiering af FN og dens særorganisationer skal i første række komme fra afgifter på udnyttelse af de internationale ressourcer overalt i verden; i første række verdenshavenes naturrigdomme.

Danmark må selvstændigt tage initiativ til og i øvrigt støtte bestræbelser for afspænding og kontrolleret nedrustning. FN bør udøve den kontrollerende myndighed.

Den tredje verden

Danmark må aktivt støtte de muligheder, som FN's handels- og udviklingsorganisationer har for at gennemføre en frigørelse af handelen, der omfatter hele verden. Liberaliseringen skal ske uden krav om modydelse. Den frie handel må heller ikke begrænses af forbruger- og leverandørfjendske anti-dumping-bestemmelser. Danmark bør modarbejde internationale prisaftaler på råvarer. På kort sigt kan disse prisaftaler give udviklingslandene mere stabile indtægter fra deres eksport, men i det lange løb fører aftalerne til overproduktion, fastlåsning af erhvervsstrukturen og økonomiske forvridninger. Derfor vil sådanne aftaler være til skade for udviklingslandene selv.

Danmarks bistand til udviklingslandene bør øges. Der må ikke knyttes handelspolitiske betingelser til vore ydelser. Uanset styreformen skal et U-land kunne modtage bistand, hvis dennes virkning tilgodeser den almindelige befolknings interesser. Hjælpen bør principielt ydes gennem FN's særorganisationer. Direkte hjælp bør også kunne gives, og skal da især anvendes til lokale uddannelsesformål. U-landsbistand, der mere har karakter af dansk erhvervsstøtte, afvikles.

Dybtgående sociale reformer er en påtrængende nødvendighed i alle udviklingslandene, så den tekniske og økonomiske bistand kan komme hele befolkningen til gode. Det gælder først og fremmest med hensyn til jordfordelingen. Vi foreslår derfor oprettet en jordreformorganisation under FN.

Sikkerhedspolitik

Retsforbundet mener, at blokpolitikken ikke i det lange løb kan betrykke verdensfreden. Indtil FN er blevet i stand til at garantere Danmarks sikkerhed, må vort sikkerhedsproblem løses på anden måde. Løbende ekspertmæssige og politiske undersøgelser af NATO, et nordisk forsvarsforbund og andre sikkerhedspolitiske muligheder må fremmes. Befolkningen bør ved en folkeafstemning have lejlighed til at tage stilling til Danmarks sikkerhedspolitik.

Danmarks europapolitik

Det nordiske fællesskab, som Danmark historisk, kulturelt og folkeligt hører til, bør være vores baggrund for det internationale samarbejde, der sigter på en åben verden med frit sankvem mellem folkene. Retsforbundet vender sig derfor imod Danmarks medlemskab af EF og arbejder for, at medlemskabet erstattes af en frihandelsaftale som den, de øvrige nordiske lande har med EF.

Det er vigtigt, at der sikres den størst mulige offentlighed omkring EF-politikken.

Vetoretten i Luxembourg-forliget er både juridisk og politisk en af forudsætningerne for Danmarks medlemskab af EF. Retsforbundet fastslår derfor, at vetoretten ikke kan opgives. Vi vil modsætte os, at Danmark afgiver mere suverænitet til EF. Vi vil bekæmpe Danmarks deltagelse i den europæiske union og forlange spørgsmålet afgjort ved en folkeafstemning.

Vi går imod en fælles udenrigs- og forsvarspolitik i EF, ligesom vi er imod en økonomisk-monetær union. En fælles økonomisk politik forringer vore muligheder for at føre en selvstændig dansk social-, skatte- og fordelingspolitik.

Retsforbundet vil bekæmpe EF's bureaukrati. Det er med til at forstærke en centralistisk tendens. Retsforbundet er imod politisk fastsatte priser, der gør varerne dyrere for forbrugerne, forøger skatetrykket og i det lange løb skader erhvervslivet. De minimalpriser, som EF blandt andet har fastsat for landbrugs- og fiskeriprodukter, er Retsforbundet imod, fordi de automatisk medfører overproduktion snart på det ene område - snart på det andet - og overproduktion fører til ødelæggelser af levnedsmidler i en verden, hvor mennesker dør af sult.

Retsforbundet vil arbejde for ubetinget afskaffelse af told og andre restriktioner over for alle lande, fordi det forvrænger erhvervsstrukturen og hæver varepriserne. Retsforbundet vender sig mod en planøkonomisk politik, som den EF fører, fordi den forvrider økonomien og hæmmer den frie bevægelighed af varer, arbejdskraft og kapital samt

retten til at udøve erhvervsmæssig virksomhed. Vi vil medvirke til at bekæmpe monopol tendenser - også i forbindelse med multinationale selskaber - ved en effektiv monopolpolitik, der blandt andet skal bygge på forbuds-, kontrol- og offentlighedsprincippet.

Retsforbundet er imod direkte valg til EF-parlamentet, fordi det fremmer integrationen. Vi vil dog deltage aktivt i disse valg for at bevare mest muligt af Danmarks selvbestemmelsesret og for at værne om danske interesser.

Retsforbundet vedkender sig Danmarks forpligtelse til at støtte de dansksindede i Sydslesvig.

F O R S V A R

Det nationale forsvar må afpasses efter de internationale forhold, da det er målet at afvikle forsvaret fuldstændigt, når en global retsordning gør det muligt.

Hensynet til den personlige frihed, samfundsøkonomien og forsvarets effektivitet gør en fuldstændig gennemførelse af frivillighedsprincippet i forsvaret nødvendig.

En fremtidig forsvarsordning må bygge på det princip, at enheder, der er udrustet med kompliceret og kostbart materiel, overvejende bemannes med kontraktansat personel. Det fornødne suppleringspersonel, personel til mindre teknisk komplicerede enheder, samt personel til de lette enheder hverves som frivilligt mandskab, der hjemsendes med våben og udrustning efter en kortvarig men effektiv uddannelse. Aflønningen fastsættes under hensyn til aflønningen på det private arbejdsmarked, og der gives mandskabet uddannelses tilbud, der kvalificerer i det civile liv.

Målet for forsvarets organisation må være et enhedsforsvar.

Forsvarets stabsfunktioner og skolevirksomhed samt uddannelse og føring af de stående enheder varetages af et enhedsofficerskorps. Det skal have en fælles grunduddannelse, som senere suppleres efter den enkeltes anlæg og forsvarets behov.

Antallet af værnepligtige soldater reduceres i takt med at frivillighedsprincippet gennemføres.

Indtil tvangsudskrivningen er fuldt afskaffet, skal soldater og militærnægtere behandles ens med hensyn til aflønning og tjenestetid. Militærnægtere må udelukkende sættes til samfundsnyttigt arbejde, der svarer til deres evner og uddannelse.

Den kirkelige betjening af forsvarets mandskab varetages af tros-samfundene selv.

Hjemmeværnet udrustes, så det kan løse de pålagte opgaver.

Civilforsvaret gives en mere civilt præget opbygning, og tvangsudskrivning af personel bringes til ophør. Mulighederne for at pålægge civilforsvaret øgede opgaver i den fredsmæssige brand- og redningstjeneste må gøres til genstand for fornyet undersøgelse.

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk